

Askeladden og de gode hjelpere

Det var en gang en konge, og den kongen hadde hørt tale om et skip som gikk like fort til lands som til vanns. Så ville han også ha slikt et, og til den som kunne bygge det, lovte han ut kongsdatteren og halve kongeriket, og det lyste han opp på kirkebakken ved alle kirkesogn hele landet over. Det var mange som prøvde, må vite, for halve riket kunne være godt å ha, mente de vel, og kongsdatteren kunne være bra å ta attpå. Men ille gikk det med de fleste.

Så var det tre brødre borte i en skogbygd. Den eldste hette Per, den andre hette Pål, og den yngste hette Espen Askeladd, av det han alltid satt og grov og raket i asken. Men den søndagen da det ble lyst opp om skipet som kongen ville ha, var det som av en hendelse at han var ved kirken han også. Da han kom hjem og fortalte det, bad Per, som var den eldste, mor si om niste, for nå ville han i veien og prøve om han ikke kunne bygge skipet og vinne kongsdatteren og halve riket.

Da han hadde fått nisteskreppen, strøk han avgårde. På veien møtte han en gammel mann, som var så kroket og stakkarslig.

«Hvor skal du hen?» sa mannen.

«Jeg skal bort i skogen og gjøre traue til far min, han liker ikke å ete i lag med oss andre», sa Per.

«Traue skal det bli!» sa mannen.

«Hva har du i sekken din?» spurte mannen.

«Møkk», sa Per.

«Møkk skal det bli», sa mannen.

Så strøk han Per bort i eikeskogen og hugget og tømret alt det han vant. Men alt han hugget, og alt han tømret, så ble det ikke annet enn traue og traue. Da det led til middag, skulle han ha noe å leve av, og tok opp nistesekken sin. Men det var ikke mat, det som var i nistesekken. Da han nå ikke hadde noe å leve av, og det ikke gikk likere med tømringen, ble han lei av arbeidet, tok øksen og sekken på nakken, og strøk hjem til hu mor igjen.

Så ville han Pål i veien, og friste om han ikke hadde lykke til å bygge skip og vinne kongsdatteren og halve kongeriket. Han bad mor si om niste, og da han hadde fått den, tok han sekken på nakken og la av gårde ut i marken. På veien møtte han en gammel mann, som var så kroket og stakkarslig.

«Hvor skal du hen?» sa mannen.

«Å, jeg skal bort i skogen og gjøre grisetraue til den vesle grisungen vår», sa Pål.

«Grisetraue skal det bli!» sa mannen.

«Hva har du i sekken din!» spurte mannen.

«Møkk», sa Pål.

«Møkk skal det bli!» sa mannen.

Så strøk han Pål bort i skogen, til å hugge og tømre alt han orket. Men hvordan han

hugget, og hvordan han arbeidet, så ble det ikke annet enn trau-emner og grisetrau. Han gav seg ikke enda, han drev på til langt utpå ettermiddagen, før han tenkte på å få seg litt mat. Da ble han så sulten med ett, at han måtte ha matsekken frem. Men da han tok den opp, var det ikke matsmulen i sekken. Pål ble så sint at han vrente sekken og slo den mot en stubbe, tok øksen, og strøk av skogen og hjem igjen med det samme.

Da Pål hadde kommet hjem, ville Askeladden i veien og bad moren om niste.

«Kanskje kunne jeg være kar til å få bygget skipet og vinne kongsdatteren og halve riket», sa han.

«Ja, det var likt til det», sa moren. «Du ser ut til at vinne kongsdatteren og halve riket du, skal jeg tro, du som aldri gjør annet enn å rote og rake i aska! Nei, du får ikke noen niste!» sa kjerringa.

Askeladden gav seg ikke for det, han bad så lenge at han fikk lov til sist. Niste fikk han ikke, var det likt seg det – men han lurte med seg et par havrelefser og en doven øltår, og la av gårde.

Da han hadde gått en stund, møtte han denne samme gamle kallen, som var så kroket og ussel og stakkarslig.

«Hvor skal du hen?» sa mannen.

«Å, jeg skulle til skogs, om det kunne høve seg, og bygge skip som går like godt til lands som til vanns», sa Askeladden. «For kongen har lyst opp at den som kan bygge et slikt skip, skal få kongsdatteren og halve riket», sa han.

«Hva har du i sekken din?» spurte mannen

«Å, det er ikke stort å tale om, det skulle nå være niste», svarte Askeladden.

«Gir du meg litt av nisten din, skal jeg hjelpe deg», sa mannen.

«Gjerne det», sa Askeladden, «men det er ikke annet enn to havrelefser og en doven øltår.»

Det var det samme hva det var, bare han fikk det skulle han nok hjelpe ham.

Da de kom opp til gamle-eiken i skogen, så sa mannen: «Nå skal du hugge ut en flis, og den skal du sette inn igjen som den har sittet, og når du har gjort det, kan du legge deg til å sove.»

Ja, Askeladden gjorde som han sa, han la seg til å sove, og i søvne syntes han han hørte det hugget og hamret og tømret og saget og snekret, men våken kunne han ikke bli før mannen vekket ham. Da stod skipet fullt ferdig jevnside med eiken.

«Nå skal du stige oppi, og alle dem du møter skal du ta med deg», sa han.

Ja, Espen Askeladd takket for skipet, seilte avsted, og sa, det skulle han gjøre.

Da han hadde seilt et stykke, kom han til en lang mager fant, som lå borte ved et berg og åt gråstein.

«Hva er du for en kar, som ligger her og eter gråstein?» sa Askeladden.

Jo, han var så kjøttsulten at han aldri kunne få metten sin, derfor var han nødt til å ete gråstein, sa han. Og så bad han om han kunne få lov å være med på skipet.

«Ja, vil du være med, så stig på», sa Askeladden.

Ja, det ville han, og så tok han med noen store gråsteiner til niste.

Da de hadde seilt et stykke til, traff de på en som lå i en solbakke og pattet på en ture.

«Hva er du for en?» sa Espen Askeladd, «og hva skal det være godt for at du ligger og patter på den tønneturen?»

«Å, når en ikke har tønnen, får en ta til takke med turen», sa mannen. «Jeg er alltid så øltørst, så jeg aldri kan drikke meg mett på øl og vin», sa han. Og så bad han om han fikk lov å være med på skipet.

«Vil du være med, så stig på», sa Askeladden.

Ja, det ville han, han steg på og tok med seg turen for tørstens skyld.

Da de hadde seilt et stykke til, traff de på en som lå med det ene øret til bakken og lyttet.

«Hva er du for en, og hva skal det være godt for at du ligger og lytter på marken?» sa Espen Askeladd.

«Jeg lytter på gresset, for jeg har slik hørsel at jeg hører det gror», sa han. Og så bad han om han fikk lov å være med på skipet.

Det var ikke nei til det. «Vil du være med, så stig oppi», sa Askeladden.

Ja, det ville han, og han steg oppi han også.

Da de hadde seilt et stykke til, kom de til en som stod og siktet og siktet.

«Hva er du for en, og hva skal det være til at du står og sikter slik?» sa Askeladden.

«Jeg ser så skarpt», sa han, «så jeg glatt kan skyte like til verdens ende.» Og så bad han om han fikk lov å være med på skipet.

«Vil du være med, så stig på», sa Askeladden.

Ja, det ville han, og steg opp.

Da de hadde seilt et stykke igjen, kom de til en som fór og hoppet på ett ben, og det andre hadde han syv skippundslodder på.

«Hva er du for en?» sa Askeladden, «og hva skal det være godt for at du farer og hopper på ett ben, og har syv skippundslodder på det andre?»

«Jeg er så lettfør til å flyve», sa han. «Gikk jeg på begge føttene, kom jeg til verdens ende på mindre enn fem minutter». Og så bad han om han fikk lov til å være med på skipet.

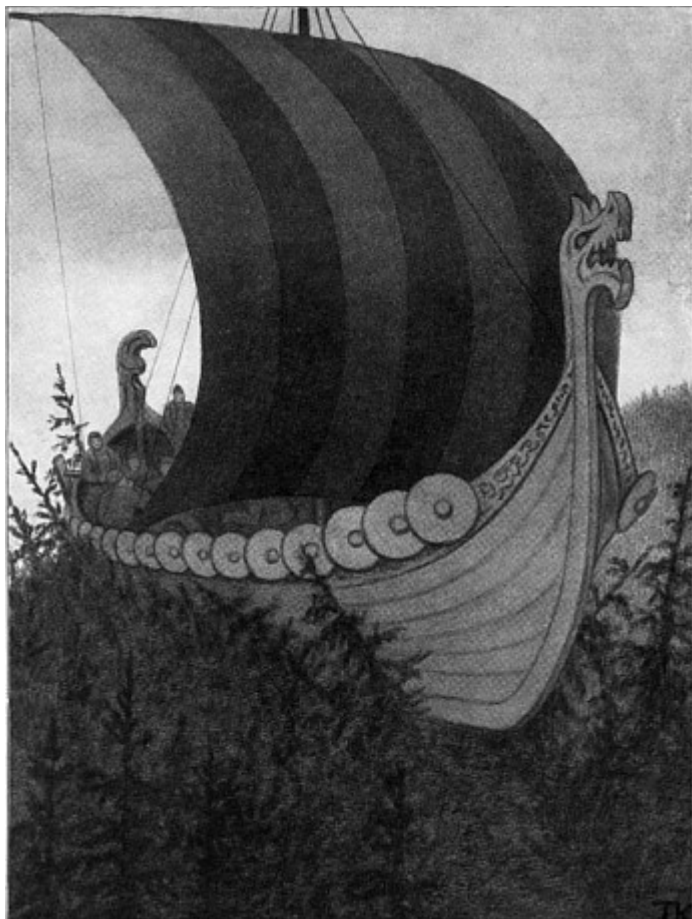
«Vil du være med, så stig på», sa Askeladden.

Ja, det ville han, og steg opp i skipet til Askeladden og følgesvennene hans.

Da de hadde seilt et stykke igjen, traff de en som stod og holdt seg for truten.

«Hva er du for en?» sa Askeladden. «Og hva skal det være godt for at du står slik og holder deg for truten?» sa han.

«Å, jeg har syv somrer og femten vintre i kroppen på meg», sa han, «så jeg har vel grunn til å holde meg for truten. For slapp de ut alle sammen, så gjorde de kål på hele verden med det samme», sa han. Og så bad han om han fikk lov å være med.

«Vil du være med, så stig på», sa Askeladden.

Ja, han ville være med, og så steg han opp i skipet til de andre.

Da de hadde seilt en god stund, kom de til kongsgården. Askeladden strøk like inn til kongen, og sa at nå stod skipet ferdig ute på gårdsplassen, og nå ville han ha kongsdatteren som kongen hadde lovt ut.

Kongen likte ikke dette noe videre, for Askeladden så ikke rar ut, han var både svart og sotet, og kongen ville nødig gi datter sin til slik en fant. Så sa han, han fikk vente litt. Han kunne ikke få kongsdatteren før han hadde tømmt en kjøttbod kongen hadde, med tre hundre tønner kjøtt.

«Det er det samme, kan du gjøre det til imorgen denne tiden, skal du få henne», sa kongen.

«Jeg får friste», sa Askeladden. «Men jeg får vel lov til å ta med en av kameratene mine?»

Ja, det kunne han få lov til, om han så ville ta dem alle seks, sa kongen. For han trodde det var rent umulig om han så hadde seks hundre.

Askeladden tok bare med seg han som åt gråstein og alltid var så kjøttsulten, og da de kom og lukket opp boden, hadde han ett opp alt ihop, så det ikke var igjen mer enn seks små spekeboger. Det var bare en til hver av de andre kameratene. Så strøk Askeladden inn til kongen, og sa at nå var bua tom, og nå fikk han vel kongsdatteren.

Kongen gikk ut på bua, og tom var den, det var sikkert nok. Men Askeladden var både svart og sotet, og kongen syntes det var alt for ille at slik en fant skulle ha datter hans. Så sa han at han hadde en kjeller full av øl og gammel vin, tre hundre tønner av hvert slag, som han ville ha drukket opp først.

«Og det er det samme, er du kar til å drikke dem opp til imorgen denne tiden, så skal du få henne», sa kongen.

«Jeg får friste», sa Askeladden. «Men jeg får vel ta med meg en av kameratene mine?» sa han.

«Ja, gjerne det», sa kongen. Han mente han hadde så meget øl og vin, at de skulle bli velberget alle syv.

Askeladden tok med han som pattet på turen og alltid var så øltørst, og så låste kongen dem ned i kjelleren. Der drakk han tønne etter tønne, så lenge det var noe igjen, men på den siste sparte han en tår, så det kunne være som et par potter til manns til hver av kameratene.

Om morgenen lukket de opp kjelleren, og med det samme strøk Askeladden inn til kongen, og sa han var ferdig med ølet og vinen, og nå fikk han vel datter hans, som han hadde lovt.

«Ja, først får jeg ned i kjelleren og se», sa kongen, for han trodde det ikke.

Da han kom ned i kjelleren, var det ikke annet enn tomme tønner. Men Askeladden var både svart og sotet, og kongen syntes det var ulikt å ha slik en til svigersønn. Så sa han, det var det samme, kunne han skaffe vann fra verdens ende om ti minutter til prinsessens te, så skulle han få både henne og halve riket. For det var nå rent umulig, trodde han.

«Jeg får friste», sa Askeladden.

Så fikk han fatt på han som hinket på ett ben og hadde syv skippundslodder på det andre, og sa at han fikk spenne av loddene og bruke begge benene sine så fort han kunne, for han skulle ha vann fra verdens ende til kongsdatterens te om ti minutter.

Han tok av loddene, fikk et spann, la i veien, og vekk var han med det samme. Men det varte og det rakk, syv lange og syv brede, og han kom ikke igjen. Til sist var det ikke mer enn tre minutter til tiden var ute, og kongen var så velnøyd som han hadde fått en mark.

Men så ropte Askeladden på han som hørte gresset gro, og sa han fikk lytte etter hvor det ble av ham.

«Han er sovnet ved brønnen», sa han. «Jeg kan høre han snorker, og trollene lysker ham», sa han.

Så ropte Askeladden på han som skjøt like til verdens ende, og bad ham sette en kule i trollet. Ja, det gjorde han, han skjøt det midt i øyet. Trollet slo opp et brøl, så han våknet med det samme, han som skulle hente te-vannet, og da han kom til kongsgården, var det enda ett minutt igjen av de ti.

Askeladden strøk inn til kongen, og sa at der var vannet, og nå fikk han vel kongsdatteren, det var vel ikke mer å snakke om det. Men kongen syntes han var svart og sotet nå som før, og likte ikke å ha ham til svigersønn.

Så sa kongen at han hadde tre hundre favner ved, som han skulle tørke korn med på badstuen, «og det er det samme, er du kar til å sitte der inne og brenne opp den, så skal du ha henne, det er ikke å snakke om det», sa han.

«Jeg får friste», sa Askeladden. «Men jeg får vel lov til å ta med en av kameratene mine?»

«Ja, om det så var alle seks», sa kongen, for han tenkte det skulle bli varmt nok til dem alle.

Askeladden tok med han som hadde de femten vintrene og de syv somrene i kroppen, og strøk på badstuen om kvelden. Men kongen hadde lagt sterkt på varmen, det var et bål så de gjerne kunne støpt kakkelovner. Ut igjen kunne de ikke komme, for de var ikke kommet inn før kongen slo skåten for, og hengte på et par hengelåser til.

Så sa Askeladden: «Du får slippe ut en seks, syv vintre, så blir det passe sommervarmt.»

Da ble det så de kunne holde ut der, men da det led på natten, ble det vel kjølig. Så sa Askeladden at han måtte lunke på med et par somre, og da sov de til langt på dagen. Men da de hørte kongen ruslet utenfor, sa Askeladden:

«Nå får du slippe ut et par vintre til, men lag det så at den siste går rett i ansiktet på ham.»

Ja, han gjorde så, og da kongen lukket opp badstudøren, og trodde de lå der oppbrent, satt de og hutret og frøs så tennene skranglet i dem, og han med de femten vintrene i kroppen slapp den siste like i fjeset på kongen, så det fløy opp i en stor frostblemme.

«Får jeg kongsdatteren nå?» sa Askeladden.

«Ja, ta henne og ha henne, og ta riket attpå», sa kongen. Da torde han ikke si nei lenger.

Så holdt de bryllup og festet og dominerte og skjøt trollkjerringsmell. Imens fór de og grafset etter forladninger, så tok de meg til én, og gav meg grøt på en flaske og melk i en kurv, og så skjøt de meg like hit for at jeg skulle fortelle hvordan det gikk til.

Ordforklaringer

- **trau:** avlangt, uthult matfat, vanligvis av tre
- **kall:** gammel mann
- **fant:** landstryker, tater, fattig person
- **ture:** kran til en tønne, rør man setter i tappehullet på tønna så man kan ta tønnetappen ut og inn når man skal åpne og lukke
- **skippundslodd:** metallklump som veier et skippund (rundt 160 kg)
- **pott:** måleenhet for volum, 0,965 liter
- **mark:** gammel norsk myntenhet, 1 ort, 1/5 daler, 24 skilling, tilsvarer rundt 50 kroner idag
- **lyske:** plukke ut lus av håret
- **favn:** lengdemål, avstanden fra fingerspiss til fingerspiss, definert som 6 fot eller 1,882 meter
- **skåte:** dørhengsel, slå, krok eller lås på dør eller port
- **trollkjerringsmell:** skyter skudd med gevær for å skremme bort trollkjerringer
- **forladning:** skive mellom kruttet og kula i et munnladningsgevær

Lastet fra:

EventyrForAlle.no

Norsk folkeeventyr fra samlingene til Peter Christen Asbjørnsen (1812-1885), Jørgen Moe (1813-1882) og Moltke Moe (1859-1913). (Offentlig eiendom - public domain)

Kilde: [Eventyrbog for børn, 1917 \(nb.no\)](#) (Offentlig eiendom - public domain)

Teksten er redigert av Karl-Robert Rønning.

Dette verket er lisensiert under følgende Creative Commons lisens: Navngivelse-DeLPåSammeVilkår 4.0 Internasjonal. For å se en kopi av denne lisensen, besøk <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>.

Illustratør: Theodor Kittelsen (1857-1914)

Kilder:

- [Eventyrbog for børn: Norske folkeeventyr, 1917 \(nb.no\)](#)
- [Eventyrbok for børn, 1908 \(nb.no\)](#)

Dette arbeidet er fri for kjente opphavsrettsrestriksjoner.